

FISCHER BOTOND novellái

1. Tojás

Kezdjük egy közhellyel, a tojással. A tojás szimbólumként is bagatell, a legjelképebb jelképek egyike, jelentései elfogyhatatlanok, de könnyen hozzáférhetőek a legfarragatlanabb elméjű hermeneuta számára is. Például a nép. Nem egy filológus alkat, ugye. A népszokások tojásai tartják magukat az individualizáció viharában, kiváló táptalajok a pszichoanalitikus folkór számára. (A hasonlatokat is hogy szétcseszi ez a főközhely, mert a tojás valóban kiváló táptalaj, a táptalaj legislegelsőbb denotációjáról beszélve, és akkor erre már reflektálni kell valahogy.) A Károly környéki svábok például húsvéthétfőn tojás hajgálást rendeztek, egy faluban (Teremen) rendeznek mind a mai napig, ők ilyen archaikusak, a teremiek. Komplex rítus, szerteágazó termékenységvarázslási lehetőségekkel. A rítushoz hozzátartozik a pirkadatkor megeső tojásgyűjtés és az esti tojás vacsora is. És ez a vacsora a legfontosabb mozzanat most Július számára, mert itt sikerül túllépni a közhelyeken: van vagy harminc tizenéves fiú, akik megsütik maguknak a rántottát nagyjából négy-ötszáz tojásból. A félezer tojásból, egyetlen edényben megsütött rántotta: na ez az, ami nem közhely.

Ehhez üst kell. Az üst a nyitja mindennek, és annak pedig öntöttvasból kell lennie, csak abban elkészíthető. El lehet képzelni, hogy ennek az üstnek a megmozdítása is közösségmegtartó. Az ősi, pótolhatatlan, sváb vasüst alá klasszikus tüzet lehet csak rakni, hatalmas fakanál kell, az ételt magát pedig nem lehet komplikálni, a legsimább rántotta is kihívás. A lényeg, hogy egyfolytában, jöttányi szünet nélkül kevergetni kell, ami szintén férfias ügy. Minden fel van nagyítva, fordított babaház.

A vacsorát a bor teljesíti ki, szokta volt mondani Július anyai nagyatyja (nemzetiségre lengyel), nincs ez másképp akkor sem, ha az ügy antigasztronomikus, mint esetünkben. De ez a bor éppen ilyen. Homokos talajban él a szőlő, rendesen beérni nincs sok esélye, főleg ha a kedves sváb gazdák a mennyiségre utaznak metszés-kor (vegyük észre, hogy ez is milyen szépen beleillik a képbe). A bor

itt savanyú, nem lehet más jelzővel szépíteni. Júliusz tizenhat évesen ivott először másféle bort, boltit, házibuliba menet, járdaszegélyen, dugóját az üvegbe belenyomva. A vadul tájjelegű itthonit már hatévesen megkóstoltatták vele (forralt borként ihatta csuporra is). Itt is van egy picike lényeg: cukor ne legyen benne! Akármilyen rossz a bor, cukrot ne. Júliusz mindenkinek azt mondta, hogy nem szereti a bort, sava van tőle, ő sörös, ez ilyen német karakterisztika. Igazából ezt a bort szerette, a sört a kutya se itta a faluban, minden háznál volt évente nyolcszáz liter bor. Antigasztronómia.

Júliusz speciál ott volt nemrégiben egy ilyen húsvéthétfői tojásvacsorán. Faluhely. Álomszerűen él benne az egész, mint mikor a filmekben olyan középén domborított képeken hajol a részegét játszó kamera képébe a félelmetesen mosolygó, csorba és borostás mellékszereplő. Mert ivott bort, sokat, mert kint recsegő hideg volt, bent cserépkályha, mely fűtőalkalmatosság szintén hajlamos a túlzásokra. Gőz. Részeg gyermekek zabáltak és vedeltek, Júliusz egészen nosztalgikus hangulatba került. A részeg gyermekek csámcsogtak és röhögtek, ha kellett, ha nem. De nem voltak harsányak, nem kiabáltak. Kettő keresztülbeszélgetett Júliuszon, hol előtte, hol mögötte. Hogy a húsvéti locsolás a baszást jelenti. A másik rántottát prüszkölt az asztalra, még egy kör röhögés. Aztán szépen, részegen kibontották az egész szakásegüjttest, jelentésrétegről jelentésrétegre.

De hogy visszatérjünk a közhelyekre: Júliusz legjobban a tükörtojást szereti. Mostanában. Fiatalkorában még mindenhogy: főtt tojás (keményre, hígra, lágyra), rántotta (simán sok borsalpaprikával, vagy csak szalonnásan, csak kolbászosan, csak hagymásan, csak sajtosan, vagy ezeket tetszés szerint kombinálva), omlettnek (lisztesen vagy csak a fehérjét felverve, vagy gombásan, velővel, vagy malacherével), amerikai módon elkészítve (lekvárral, esetleg juharsziruppal), buggyantottan (vízbe, nem olajba), persze ham and eggs, vagy egyszerű tükörtojás, de azt csakis úgy, hogy a sárgája folyékony maradjon. Ezekből csak a tükörtojás maradt, pirítóssal. Ha kérdik. Mert amúgy a rántotta az örök kedvenc, de csak ha ő készítheti. Más rántottáját megkóstolni sem hajlandó. Júliusz egyetlen dolgot szokott szakácskodni, rántottát, de ebben minden ilyen jellegű kreativitását kiéli. Sohasem készíti el ugyanúgy, ez a játékszabály. Legutóbb külön tányérban verte fel a tojást, kevés gyömbért reszelt bele,

aprított bele jócskán petrezselyemzöldet, majd szinte egyben sütötte ki, alig kavart rajta, mégis egészen hígan hagyta az egészet. Ez volt a hatvanegyedik rántottareceptje.

Nem szabad félni a közhelyektől. A tojás karotinoid anyagai, mint a lutein és a zeaxanthin, javítják a látást és jó megelőző anyagai néhány vaksággal járó betegségnek, különösen az időskori zöld- és szürkehályognak. Ezen felül kiváló forrása a kolinnak is, amely nélkülözhetetlen a magzat agyszöveteinek fejlődéséhez, de javítja az emlékezőtehetséget és az agyműködést az emberi élet folyamán is. A tojásban lévő zsír összetétele olyan, mint amelyet a táplálkozástudomány ma ajánl: egyharmada telített, egyharmada egyszerűen telítetlen, egyharmada többszörösen telítetlen zsírsav.

2. Dzsessz

Júliusz író akar lenni, bármi áron. Nem egyszerűen a titulusra van szüksége, arra is nagyon, hanem ebből a tevékenységből akar megélni. Próbálkozott sok mindennel. Legelőször magasirodalommal, versekkel például, vagy prózával, de ezek nem jöttek be sehogy se, nem sikerült az áttörés. Utána szórakoztató irodalommal, írt sci-fit is, meg detektívet is, de ezeket sem sikerült eladnia. Most éppen egy pornográf blogot vezet, viszonylag sikeresen, teljes megélhetést nem biztosít, de tűrhető az olvasottsága.

– De miért, mi másról tudnék írni, mint a szexről? – mondja nekem. – Harmincéves vagyok, mi másról tudnék írni, mi más kellene, hogy foglalkoztasson? Azt gondolom, hogy az ember tizenöt évesen ír a szerelemről, mert arról tud jól. Ez az a fázis, amin, ugye, mindenki átmegy, ezt szokás kamaszkori mindenkiköltő eldobnivaló zsenigének nevezni. Pedig ez a hozzáállás nem biztos, hogy jó, szerintem egyáltalán nem jó. Biztos vagyok benne, hogy nagy, valóban nagy mennyiségű remekmű van elveszve, elkallódva, elsikkadva, elfojtva ezek között a tizenéves zsenigék között. Igazi mesterek voltak félresöpörve, egész generációk, iskolák vannak látens, reménytelen, örök szunnyadásba taszítva. A cinizmusunk pedig méreg. Elfelejtettük már a humor nélküliség fontosságát. Persze, hogy nem tudunk szerelemről beszélni. Arról akkor tudtunk beszélni. Hatévesen tudunk

igazán igazi, valódi (a szó misztikus, gnosztikus értelmében) meséket kitalálni. Később csak ezt utánozzuk. Tizenöt évesen tudunk a szerelemről beszélni. Később csak ezt utánozzuk. Huszonöt évesen tudunk a szexről, a testről, a bűnről, a blaszfémiáról írni. Később csak ezt utánozzuk. Aztán jön majd a többi: család, családrégény, filozófia, nyelv. A nagy mű ötvenöt évesen. Gondolom.

Mindig megideologizálja a dolgokat, és mindig igazolni tudja magát. És a pillanatnyilag rákényszerített életét tudja úgy nézni, hogy egész elvrendszert építhessen köré. Tudja ezt magáról. A boldogság lényege abban áll, hogy tudunk-e hazudni magunknak, mondja. Ezt ki is írja a Facebookra, annyira tetszik neki. A blog mellett most a pornó filozófiáját írja. A pornó filozófiája, ez a címe.

– Az első axióma, premissza – mondja nekem –, hogy a pornográfiának öncélúnak kell lennie. Amelyik szexjelenet nem öncélú, az nem pornó, legyen bármily explicit vagy perverz. A második lépcső, hogy a pornográfiát rehabilitáljuk. Történeti áttekintés a magas művészet pornográf helyeiről, görögök, latinok, Pannoniusék, Puskinék, kortárs filmek satöbbi. A harmadik szint pedig a transzcendens, ezen még dolgoznom kell, nehéz elkerülnöm a pszichoanalízis csapdáját.

Így lyukadt ki a dzsessznél. Ez számára fontos, hogy dzsessz, nem jazz! Júliusz meglehetőst nyelvtannáci, és a magyar helyesírás szabályai szerint az bizony dzsessz. Nyilván erről is hosszan tudott monologizálni, mikor milyen irányba. Mondjuk az etimológia, de ezt csak igazán ittasan, mert túl egyértelmű. Aztán purizmusvita, mennyire kell védeni a nyelvet, vagy nem, és a németek ugye, milyen szépen teszik, hogy nem kölcsönözgetnek csak úgy szavakat, imponálnak Júliusznak a kimondhatatlannak tetsző, habzó sör mellé eendő, fehérkolbászokra emlékeztető gyönyörű hosszú német szavak. (Szép keretes szerkezet, vita a vitában: létezik-e az „eendő” szó? Júliusz megnézi a szabályzatot. Nem létezik. Picsába. Vissza az egész.)

Úgy gondolja, hogy a világban a legerotikusabb zene a dzsessz, írás közben tehát ezt hallgatja. Az írók hallgatnak zenét írás közben, ez már így van, Márquez bevallotta Beatlest hallgatott, miközben a Száz év magányt írta, bár ezt a régényen szerencsére nem érezni. Júliusz pornóblogírás közben dzsesszt, mert az

olyan, mint a szex. Vannak a lassú balladák, romantikus szerettek-zések (és ennek a „ballada” szónak teljesen más az eredete, mint a magyar irodalomban használatos kifejezésnek, mondja Júliusz, és akkor még beszélünk kell a Villon-féle balladákról is...). És vannak a hihetetlenül gyors hotdzsesszek, izzadságtól csöpögő szenvedélykitörések („quicky”), és a kettő közötti átmenetek. Ezek között a fajták között sok az úgynevezett dzsessz-sztenderd, ezeket illik ismerni. De látjuk, ugye: dzsessz-sztenderd és szex-sztenderd. De mi van akkor a free-dzsesszel? Az avantgárddal? Az etnodzsessz? Perverziók, fétisek kavalkádja! És ha manapság valaki szvinget vagy dixit játszik, az meg már szerepjáték.

Nos, Júliusznak kábé eddig terjed elemzési készsége és dzsessz-tudományi kompetenciája, zeneileg ugyanis hülye a műfajhoz. Füle primitív, vagy inkább pentaton dallamokhoz van szokva, képtelen megjegyezni a viszonylag egyszerűbb sztenderdeket is. Mondom neki: na, jazzman (én simán így használom: jazz), dúdold csak el a My Funny Valentine-t. Nem tudja. Autumn Leaves? A Night in Tunisia? Nem. De én meg sznob vagyok, az egész műfaj az! Neki, csak mert relatíve, dzsessz-szempontról botfülű, talán nincs joga a műfajhoz? Ezért lett világuralkodó populáris slágerből ultravájtfülű idióták nagyon vékony rétegzenéjévé, e miatt a hozzáállás miatt! Ezek hülyék, tömeges öngyilkosok!

Azt hiszem válságba taszítottam ezzel a beszélgetéssel, nekem legalábbis nem hozakodott elő azóta a témával. A blog megy, de nem tudom, milyen irányba tolóthat. Tegnap meglátogattam volna Júliuszt, már bent voltam a házban, dolgozott, kuckójából zene. Richard Claydermann. Nem mentem be.

3. Thomas Mann

A teljes képhez hozzátartozik, hogy Júliusz időnként megpróbálkozik a hígtójással is. Ennek több oka van. Az egyik, hogy kapott egyszer egy nagyon szép reggelizőkészletet, előkelőfélét, van hozzá tojástartó is, és Júliusz szerette használni a tárgyait, bármily értékesek legyenek is. A másik ok A Buddenbrook ház.

Júliusz két dolgot tart nagyra az irodalomban: az olyan szexjeleneteket, melyektől merevedése lesz, és az olyan ételleírásokat vagy étkezési jeleneteket, melyektől éhes lesz. Ezt gyakran kifejtji. Ezek közvetlen hatást gyakorolnak az olvasóra, mondja, vagy igen, vagy nem, nincs mellébeszélés. Buddenbrookék pedig sokat és jól ettek. Bőséges reggeliket például, a hígtojás sosem hiányzott, csontkanállal ették, sőt fogyasztották. Évente egyszer-kétszer ezért megpróbálkozik ezzel a formával is, és mindig megállapítja, hogy olyan, mint a szonett. Nem az ő világa.

Mann-nak állítólag erős (erősen geci) természete miatt nem voltak barátai. Nem tudhatom, de Júliusz azt állítja, hogy ő jó barátságban volt vele. Sokáig egy szavát sem hittem, de nem akartam megbántani, és főleg nem akartam elrontani a megrendezettnek tűnően jó hangulatot az augusztusi délutánokon, az árnyékos tornácán nádszékekben ücsörögve, pincehideg rozét szürcsölgetve, miközben ő jóízűen anekdotázott, hogy a torkomban csiklandozó édes íz kerekedett nedves és reszelős hangjától. Megszólalni sem mertem, nehogy kipukkanjon. Aztán januárban egyszer nagyon ingerelt, nagyon fárasztott a marhaságaival, ötödjére mesélte, hogy miként esett bele Thomas Mann a patakba, mikor pecáznunk voltak, és odaszóltam neki, hogy ezt már tegnap is elmesélte, és az akkori verzióban nem volt benne sem az író kutyája, sem bögyös tehenészlánynak látszó unokatestvér. Nem válaszolt, becsoszogott a könyvekkel terhelt szobába, aztán kicsoszogott egy összekötött paksamétával. Thomas Mann levelei voltak.

Van egy anekdota, amely nem kerül elő unos-untalan, nem is anekdota. Egyik hosszú téli estén Thomas és Júliusz forralt bort ittak, tökmagot köpdöstek, és beszélgettek, ám Thomas ezúttal nem a megszokott dolgokról diskurált. Panaszkodott. Megállíthatatlanul ömlöttek belőle a szavak, és Júliusz szerint részeg volt. Hogy az anyja. Nem szereti. Vagyis dehogynem, de nem annyira. Vagyis dehogynem, de nem szereti azt, amit ír. Mindig megmutatta neki, amit írt, az anyja mindig megsimogatta a fejét, csókot lehelt rá, és ügyes fiúnak nevezte. Ez tizenkét évesen még rendben is volt, mondta Thomas, de utána is, harmincöt évesen is, utána is: simogatás, lehelés, ügyes fiú vagy. Ennyi. Nagy vonakodva, unszólásra elolvastam, aztán a gépies ügyes fiúzás. És ez nem minden. A legszörnyűbb, hogy Heinrich Mann írásait meg egyenesen falta. Titkolgatta persze a jóasszony elfogultságát, de nagyon nem lehetett, főleg nem az éles

szemű Thomas előtt. És akkor este Thomas kiköpött egy tökmaghéjat a földre, és sírt, rázta a zokogás, miközben azt préselte ki magából el-elakadozva, hogy anya jobb írónak tartotta Heinrichot.

Júliusz volt egyszer ozsonnázni is a Mann fiúk anyjánál, erőszre főzött kakaóskávét kapott vajas kaláccsal. Julia asszony igen jó benyomást tett rá. Valósággal szuggerálta, olyannyira, hogy már nem tudta elképzelni, hogy ez a néni ficamodott ízlésű legyen, és abban a pillanatban, ha megkérdik, ő is azt hangoztatta volna, hogy Heinrich a nagyobb, jóllehet egy büdös szót nem olvasott még tőle életében. Delej volt, mondta Júliusz. De az árulásról soha nem szólt Thomasnak, és (de) Heinrich Mann írásait is kerüli mindmáig. Másnap délután elment a templomba, és meggyóna a papnak az előző napi bűnököt: vétkeztem gondolattal (magamban elárultam Thomas Mannt), szóval (azt mondtam Mannék kutyájának, hogy bassza meg az isten lova) és cselekedettel (megfogtam Thomas – és Heinrich – Mann unokahúgának a mellét). Júliusz ez egyszer gyönt külföldiül, mégpedig németül, meghatározó élménynek tekinti. Teljesen más, mint magyarul gyónni, teljesen. Egy órán át fogalmazgatta magában, mit hogy fog mondani, mielőtt a gyóntatószékbe lépett volna, és ez alaposabb lelkítüköröt is jelentett. Az aktus közben viszont már nem szégyellte annyira magát, mint magyarul. Érdekes, mondta Júliusz, ez a szeretkezésekkel is pont így szokott lenni, mikor nem magyarul csinálom! De az volt már nemcsak németül, hanem spanyolul, angolul persze csomószor, és még portugálul is, dicsekedett. Angolul nem olyan nagy durranás, főleg mivel az sokszor csak tranzitnyelv a hölgy számára is, többszörös áttétel, és az angol trágár szavait aztán valóban mindenki ismeri. Na de portugálul! Startból nem beszél portugálul, csak spanyolul. De rokonyelv, gondolta, megoldja. De az akkori szótárakban nyoma sem volt a szükségesnek vélt trágár szavaknak, Júliusz kénytelen volt segítséget kérni a braziloktól. Igazi forgatókönyvet írt aztán, melybe bele kellett kalkulálni az imádott hölgy előre nem ismert reakcióit is. Helyet kellett hagyni az improvizációnak is tehát. Olyan volt a portugál jegyzet, mint egy jazzpartitúra, pontos tartóoszlopokkal, és szabad helyekkel. Olyan volt ugyanakkor, mint egy posztmodern szöveglabirintus, mint egy algoritmus, többféle elágazással, lehetőségek egész sorával. Júliusz egyik legnagyobb műalkotása volt a portugál dugás. Ő ilyeneket alkot, nem írja le életművét. A kategóriák itt is fontosak azonban: Júliusz nem életművész, nem performanszművész, ő író.